

UNIwersytet
Warszawski

Biurow Prasowe

03.01.2020

WYNIKI PLEBISCYTU SŁOWO ROKU 2019

Kapituła plebiscytu Słowo Roku 2019 ogłosiła wyniki tegorocznej edycji. W głosowaniu językoznawców zwyciężył wyraz *klimat*. Słowem minionego roku w głosowaniu internetowym został wybrany akronim *LGBT*. Zdobył 9,90% głosów. Tuż za nim na drugim miejscu znalazł się rzeczownik *klimat*, który otrzymał 9,24% głosów. Trzecie miejsce zdobyło słowo *hulajnoga*, na które oddano 5,99% głosów.

Głosowanie na Słowo Roku 2019 trwało od 26 października do 31 grudnia. Podobnie jak w poprzednich latach uczestnicy plebiscytu mogli wybierać spośród listy zaproponowanej przez organizatorów lub przysłać własne propozycje. Łącznie internauci zgłosili ponad 1400 różnych wyrazów i wyrażeń. W plebiscycie oddano 34 tys. głosów. Niezależnie od głosowania internetowego, wyboru Słowa Roku dokonała także kapituła konkursu.

Słowo roku 2019 wybrane przez Kapitułę językoznawców

Kapituła językoznawców Słowem Roku 2019 wybrała rzeczownik *klimat*, który wcześniej był też słowem grudnia 2018 r. i znalazł się wśród słów wyróżnionych przez Kapitułę w ubiegłej edycji plebiscytu.

Klimat (9,24% oddanych głosów); to wyraz pochodzenia greckiego, który zapożyczyliśmy przez łacinę i francuski, pierwotnie w postaci *klima*. Słownik Grzegorza Knapkiego (1621) definiuje ten wyraz jako «kraj świata albo dział ziemi od południa na północ takiej szerokości, która pół godziny odmiany we dnie albo w nocy czyni». Jeszcze w Słowniku Samuela Bogumiła Lindego (1807-1814) *klima* ma postać i odmianę grecką oraz objaśnienie «znaczna odmiana powietrza stosowna do położenia różnego miejsc». Jednak już w II połowie XIX w. *klimat* używany był w dzisiejszym znaczeniu, a w wieku XX wykształciło się znaczenie odnoszące się do nastroju. *Klimaty* (zawsze w liczbie mnogiej) to jeszcze nowsza modyfikacja znaczeniowa – od lat 90. XX w. używana na określenie upodobań lub mody.

Klimat (słowo grudnia 2018 r.) należy do wyrazów, które najdłużej są obecne w zestawieniach wyrazów o najwyższej kluczowości, bo od 2012 r., kiedy pojawił się po raz pierwszy przy okazji szczytu klimatycznego w Dausze. Dwa lata później wyraz ten został zgłoszony przez internautów na słowo roku. Od tej pory regularnie pojawia się w zestawieniach tygodniowych i miesięcznych, a od 2017 r. również rocznych – przede wszystkim w kontekście *zmian* klimatycznych. Różne połączenia wyrazu *klimat*, a także pochodzącego od niego przymiotnika klimatyczny pojawiają się w tegorocznych zestawieniach na całym świecie: wyrażenie *strajk klimatyczny* (ang. *climate strike*) zostało wybrane na słowo roku 2019 Collins Dictionary, a zagrożenie klimatyczne (ang. *climate emergency*) przez Oxford Dictionaries.

Drugie miejsce przyznano tegorocznemu słowu roku wybranemu w głosowaniu internautów – akronimowi *LGBT*. Na trzecim miejscu w głosowaniu kapituły językoznawców znalazło się słowo *feminatyw/feminatywum*, 'rzeczownik osobowy żeński utworzony od męskiego' – wyraz, do niedawna ograniczony do językoznawstwa akademickiego, w ostatnich latach wszedł do publicznej debaty o języku i płci.

Inne zgłoszone przez członków kapituły słowa to: *hulajnoga*, *nauczyciel*, *smog*, *wolne sądy*. *Nauczyciel* był słowem marca 2019 r., *sąd* – słowem lipca 2017 r., a *smog* – słowem listopada 2015 r. i stycznia 2017 r. Pozostałe wybrane wyrazy nie były słowami miesiąca, ale ich częstość w dyskursie publicznym wyraźnie wzrosła w ostatnim okresie.

W skład Kapituły plebiscytu Słowo Roku wchodzi: Jerzy Bartmiński (UMCS), Jerzy Bralczyk (UW), Katarzyna Kłosińska (UW), Ewa Kołodziejek (USz), Marek Łaziński (UW), Andrzej Markowski (UW), Jan Miodek (UWr), Renata Przybylska (UJ), Halina Zgółkowa (UAM).

Plebiscyt internetowy

Głosy internautów w tegorocznej edycji były podzielone. Wśród wyróżnionych wyrazów żaden nie uzyskał znacznej przewagi, tak jak wybrane w zeszłym roku zdecydowaną większością (69% głosów) słowo *konstytucja*. Słowem Roku 2019 został zapożyczony z angielskiego akronim *LGBT*, który uzyskał 9,90% głosów. Na drugim miejscu z 9,24% głosów znalazł się wyraz *klimat*. Trzecie miejsce zajęło słowo *hulajnoga*, które uzyskało 5,99% głosów.

W pierwszej dziesiątce najczęściej wybieranych wyrazów znalazły się także: *feminatyw* (5,86%), który trafił na listę wyboru ze względu na dużą liczbę zgłoszeń, *niezawisłość* (3,78%; słowo czerwca 2019 r.), która pojawiła się na liście wiosną i powraca przy kolejnych informacjach związanych z sądownictwem, *pedofilia* (3,33%; słowo maja 2019 r.), *smog* (3,18%; słowo stycznia 2017 r. i listopada 2015 r.), zapożyczenie *Brexit* (2,61%, słowo czerwca 2016 r.), którego kluczowość wzrastała gwałtownie w tygodniach bezpośrednio poprzedzających kolejne dwie daty planowanego opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię, *równość* (1,90%; słowo lipca 2019 r.) i *nienawiść* (1,82%; słowo stycznia 2019).

LGBT (9,90% oddanych głosów) to powstały w latach 60. angielski skrót od *lesbian, gay, bisexual, and transgender* 'lesbijki, geje, osoby biseksualne, osoby transseksualne', częściej występujący obecnie jako *LGBT+*, obejmujący jeszcze osoby aseksualne (ang. *asexual*), interplciowe (ang. *intersexual*), queer, niebinarne (ang. *non-binary*) i kwestionujące porządek płci (ang. *questioning*). Powstanie skrótu *LGBT* wiąże się z wydarzeniami w klubie Stonewall Inn w Greenwich Village w czerwcu 1969 r. i pojawieniem się organizacji walczących o prawa osób *LGBT*.

W tekstach polskich *LGBT* jest skrótowcem nowym. Jego najczęstszym bezpośrednim kontekstem występowania jest neutralne określenie *osoba (osoby) LGBT*. Dwa kolejne (równie częste) to *środowisko i ideologia*. Choć środowisko może być używane całkowicie neutralnie w odniesieniu do ludzi mających jakiś wspólny wyróżnik (np. *środowisko literackie, akademickie, wiejskie, kombatanckie*), najczęstsze kolokacje całego połączenia *środowisko LGBT* są nacechowane i bliskie kontekstom, w którym występuje połączenie z rzeczownikiem *ideologia*.

Hulajnoga (5,99% oddanych głosów) to słowotwórczo najciekawszy wyraz na tegorocznej liście. Składa się on z dwóch rdzeni: *hula(j)* – i *-noga*. Pierwszy człon jest zapożyczeniem wschodniosłowiańskim (por. ukr. гуляти [*guljaty*] 'spacerować, jeździć, węszać się, biesiadować, bawić się'), które przyszło do nas około 200-250 lat temu, drugi – to noga, która służy *hulajnologiście* do odpychania się. Ten prosty pojazd, wynaleziony mniej więcej sto lat temu, przez lata był znacznie tańszą niż rower, często samodzielnie wykonywaną zabawką dziecięcą. Gdy rowery się rozpowszechniły, hulajnogi popadły w zapomnienie, by wrócić w połowie lat 90. XX w. – jako lekkie, składane pojazdy, których dorośli zaczęli używać jako środka szybkiego przemieszczania się na nieduże dystanse, np. by dojechać do kolejki lub metra. Moda na hulajnogi objęła też młodszych użytkowników, stały się one popularne na tyle, że dostępne są też hulajnogi wyczynowe.

W ostatnich latach hulajnogi wyposażone w silniki elektryczne zagościły w miastach jako alternatywa dla rowerów miejskich – i od razu zaczęły sprawiać kłopoty. Dlatego początkowy entuzjazm szybko opadł, a hulajnogi zaczęły się pojawiać głównie w kontekście braku prawnych regulacji ich użytkowania. Oprócz plebiscytu w Polsce, hulajnogi pojawiły się na listach kandydatów we Francji (fr. *trottinette*) i w Niemczech – w wymownym złożeniu *Rollerchaos* 'chaos hulajnogowy'.

Organizatorem plebiscytu Słowo Roku jest zespół projektu UW Słowa na czasie, który monitoruje częstość pojawiania się słów w mediach. Wyjaśnienie wyróżnionych słów zostało przygotowane przez organizatorów plebiscytu, językoznawców Instytutu Języka Polskiego UW. Plebiscyt został zorganizowany we współpracy z Centrum Kompetencji Cyfrowych UW.

Więcej informacji o plebiscycie znajduje się na stronach: <http://sloworoku.uw.edu.pl> oraz <http://www.slowanaczasie.uw.edu.pl/>.